

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ASMENŲ, NUKENTĖJUSIŲ NUO 1939-1990 METŲ
OKUPACIJŲ, TEISINIO STATUSO ĮSTATYMO 5 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIII-3565 (TAP-19-2174(2); TAIS NR. 19-14358(3))

2020-01-14 Nr. NV-124

Vilnius

Projekto rengėjas – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Projekto tikslas – pateikti Vyriausybės išvadą (nepritarti) Seimo nario A. Vinkaus pateiktam Įstatymo projektui, kuriuo siūloma nustatyti, kad tremtiniais būtų pripažįstami asmenys, gimę tremtinių šeimose praėjus ne daugiau kaip 300 dienų nuo bent vieno iš tėvų tremties pabaigos.

Dabartinė situacija. Asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymas (toliau – Įstatymas) nesuteikia tremtinio statuso asmenims, gimusiems Lietuvoje buvusių tremtinių šeimose jau pasibaigus jų tremčiai, pvz., tiems, kurie grįžo iš tremties motinų, buvusių tremtyje, iščiose, ir gimę Lietuvoje.

Nuo 2020-01-01 įsigaliojus Įstatymo pakeitimams, tremtiniais bus prilyginami asmenys, gimę ne tik tremtyje, bet ir buvusių politinių kalinių / tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jei bent vienam iš tėvų buvo suvaržytos galimybės sugrįžti į Lietuvą, ribojamas gyvenamosios vietos įregistravimas ir įsidarbinimas Lietuvoje ir dėl šių aplinkybių jis per 6 mėn. nuo leidimo grįžti į Lietuvą datos nebuvo sugrįžęs į Lietuvą bei asmenys, gimę politinių kalinių / tremtinių šeimose tremtyje (ar už Lietuvos ribų), jei bent vienas iš tėvų tuo metu buvo politinis kalinys / tremtinys, kuriam pasibaigė įkalinimo / tremties laikas, kai nėra archyvinių įrodymų, kad tėvams buvo leista grįžti ir gyventi Lietuvoje.

Asmenys, įgiję tremtinio teisinį statusą ir sulaukę pensinio amžiaus, įgyja teisę į nukentėjusių asmenų valstybinę pensiją (62 eurai/mėn.). Nukentėjusių asmenų valstybines pensijas šiuo metu gauna virš 30 tūkst. tremtinių ir politinių kalinių ar jiems prilygintų asmenų, buvusių beglobių vaikų.

Projekto esmė – Įstatymo projektui siūloma nepritarti dėl šių priežasčių:

- 1) Aiškinamajame rašte nurodoma, kad „priėmus įstatymą būtų įteisintas nukentėjusiųjų nuo okupacijų statusas asmenims, kurie grįžo iš tremties motinų iščiose, bet gimę jau Lietuvoje, ir taip būtų išspręstas socialinio teisingumo klausimas šių asmenų atžvilgiu“. Atsižvelgiant į tai, kad nuo okupacijų nukentėjusiais pripažįstami tik nukentėję ar kitaip patyrę žalą nuo okupacinių režimų asmenys, buvusių tremtinių šeimose jau pasibaigus tremčiai gimę vaikai negali būti traktuojami taip pat, kaip asmenys, kuriems šiuo metu pripažįstamas nuo okupacijų nukentėjusiojo – tremtinio teisinis statusas.
- 2) Tremtinio teisinis statusas yra susijęs su teise gauti nukentėjusių asmenų valstybinę pensiją, transporto lengvatas. Ši valstybės parama teikiama tik labiausiai nukentėjusiems asmenims. Buvusių tremtinių šeimose jau pasibaigus tremčiai gimusius vaikus priskyrus prie labiausiai nukentėjusių asmenų grupių (suteikiant tremtinio teisinį statusą), būtų pažeistos asmenų, kuriems pripažįstamas nuo okupacijų nukentėjusio asmens teisinis statusas, tačiau valstybės parama neskiriama, teisės.
- 3) Nuostatoms įgyvendinti kasmet reikėtų papildomų valstybės biudžeto lėšų (tremtinio teisinį statusą papildomai įgytų iki 200 asmenų, kuriems valstybinėms pensijoms mokėti reikėtų iki 150 tūkst. eurų).
- 4) Siūlomas teisinis reguliavimas iš dalies nebeaktualus, nuo 2020-01-01 įsigaliojus Įstatymo pakeitimams, pagal kuriuos tremtiniais prilyginamais asmenimis pripažįstami asmenys gimę buvusių politinių kalinių / tremtinių šeimose už Lietuvos ribų, jei bent vienam iš tėvų buvo suvaržytos galimybės grįžti į Lietuvą.

Derinimas. Projektas svarstytas 2020-01-07 tarpinstituciniame pasitarime ir patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupės pasiūlymus.

Atitiktis Vyriausybės programai – tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Vyriausybės išvada Seimui turėjo būti pateikta iki 2019-12-11.

Dalykinio vertinimo išvada.

Projektą siūlome **svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.**